

مداخله ننگین

(مداخله شوروی در ایران، ۱۹۲۱-۱۹۲۰)

Moisei Persits, *A Shamefaced Intervention (The Soviet Intervention in Iran 1920-1921)*,
Moscow, 1999, 122p.

دکتر مویسه‌ای پرسیتز، نویسنده کتاب مداخله ننگین در سال ۱۹۱۴ متولد و در سال ۱۹۳۹ از مؤسسه ادبیات و فلسفه تاریخ در مسکو فارغ‌التحصیل شده است. وی حین جنگ جهانی دوم در ارتش روسیه خدمت کرد و چندین مدال و رتبه نظامی به او اهدا شد. بعد از جنگ، او رشته تاریخ خواند و به‌عنوان سردبیر در یکی از نشریات دولتی شروع به کار کرد. در سال ۱۹۶۲ عنوان دکترای خود در رشته تاریخ را دریافت کرد و در سال ۱۹۷۷ دکترای علوم گرفت. او در مؤسسه «علوم سیاسی تطبیقی و جنبش کارگری» و بعد از آن در آکادمی علوم روسیه مشغول به کار بوده است. وی نویسنده چندین کتاب به زبانهای روسی، انگلیسی، هندی، بنگالی و به‌ویژه کتاب «انقلابیون هندی در اتحاد شوروی: عناصر اصلی جنبش کمونیستی در شرق» بوده است. کتاب مداخله ننگین که در اوایل سال ۱۹۹۹ در مسکو به چاپ رسیده، دارای بخش‌های زیر است:

- تسریع ظهور انقلاب جهانی؛
- به سوی ایجاد یک جبهه آسیایی از انقلاب جهانی؛
- عملیات انزلی و هدف آن؛
- حذف و کنار گذاشتن کوچک خان؛
- شکست اولین پیشروی به سوی تهران؛
- واکنش مسکو به شکست‌های گیلان: طرح کاراخان
- تخلیه ارتش سرخ از ایران و شکست دومین پیشروی به سوی تهران؛
- امیدهای تازه و نتیجه‌گیری.

نویسنده کتاب مداخله ننگین می‌گوید که چندین دهه در شش آرشیو بزرگ شوروی (مسکو، تاشکند و تومسک) مشغول به کار بوده است. وی ادامه می‌دهد: «من اسناد مهم و

غنی مطالعه نمودم تا جواب این سؤال را پیدا کنم که چگونه حزب کمونیست روسیه (بلشویک‌ها) و کمیترن تلاش نمودند تا زمینه ایجاد جبهه شرقی انقلاب جهانی را به وجود آورند. حاصل کار این بود که مقالات تحقیقی و کتابهای بسیار چاپ شدند و بعضی گزارش‌ها و تحقیقات صرف ظهور و پیداش احزاب کمونیست در چین، ایران، ترکیه و هند گشتند. (صفحه ۵ کتاب).

اکنون تقریباً مشخص شده است که ایده اصلی لنین و بلشویک‌های اولیه در ارتباط با کمیترن، همان انقلاب جهانی سوسیالیستی بوده است و بلشویک‌ها این انقلاب را به عنوان یک شرط قطعی برای ایجاد سوسیالیسم در روسیه پذیرفته بودند (صفحه ۹ کتاب).

در سال ۱۹۱۹ حزب کمونیست شوروی و رهبران دولتی نگرانی وسیع خود را درباره تأخیر در انقلاب جهانی ابراز نمودند و بعد از آن اولین تلاش توسط بلشویک‌ها برای تغییر وضعیت موجود با بکارگیری نیروهای ارتش برای سرعت بخشیدن به موج انقلابی که از سوی غرب در حال حرکت بود، آغاز شد.

جنگ لهستان - روسیه که در آوریل ۱۹۲۰ شروع شد، فرصت خوبی برای این جریان بود. همانگونه که لنین نیز گفته است کار مهم ارتش شوروی در آن جنگ، ارزیابی آمادگی طبقه کارگر و کشاورزان لهستان برای یک تحول یا انقلاب اجتماعی در لهستان بود. (صفحه ۹ و ۱۰ کتاب) اما همانگونه که خود لنین نیز تصدیق می‌کند، نتیجه اصلی این جنگ این بود که روس‌ها شکست سهمگین و بی‌سابقه‌ای را تحمل کردند. یک لشکر ۱۰۰ هزار نفری را از دست دادند نیروهای این لشکر به هنگام عقب‌نشینی در مرز آلمان اسیر شدند و شمار زیادی نیز کشته و زخمی شدند (صفحه ۱۰ کتاب).

لنین در نهایت چنین نتیجه‌گیری می‌کند که نتایج فاجعه‌آمیز جنگ بی‌تردید صحت فرمول پیشنهادی خود او در مارس ۱۹۱۹ به هنگام برگزاری هشتمین کنگره حزب کمونیست بود که او در آنجا اعلام کرده که کمونیسم به وسیله خشونت معرفی نمی‌شود فرمولی که به تنهایی بعد از شکست سنگین برای آنها معنی دار شد.

دکتر پرسیتز برای نوشتن کتاب مداخله نگین از بیش از بیست منبع روسی و چند مأخذ انگلیسی برای ارائه نظرات خود استفاده کرده که در پایان کتاب عنوان آنها را آورده است.

وجیهه صادقان خوری